

Research Paper

An evaluation of tourism potentials using the investment attraction approach: A case study of Nahavand City

Mohammad Bashir Robati¹, Alireza Zangeneh², Asma Kiani AliAbadi³, Hassan Sajadzadeh^{*4}

¹ Urban planning Dept., Art & Architecture faculty, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

² Faculty of architecture University of BU-AliSina Hamedan Iran

³ Faculty of architecture University of Bu-AliSina Hamedan Iran

⁴ Faculty of Art and Architecture, University of Bu- AliSina, Hamadan, Iran

10.22080/JTPD.2021.21628.3559

Received:

May 19, 2021

Accepted:

July 25, 2021

Available online:

September 22, 2021

Abstract

Nowadays, the tourism industry is known as one of the main pillars of economic growth in the world. many countries with different approaches focus on this industry as the main source of foreign exchange income, job creation, social justice, cultural growth, increasing welfare and also as an opportunity for development of private sectors and infrastructure structures. Among these, identify and determine the potential areas for investors is a critical condition in tourism development. To achieve this goal, its necessary to prioritize these potential areas based on various criteria, including the identification of superior tourism areas in terms of investment priorities.

Keywords:

Tourism potentials,
investment, Nahavand
city

Extended abstract

1. Introduction

Investment in the tourism industry plays an important role in economic growth. In

many countries, tourism is a major source of earning foreign currency, a suitable

*Corresponding Author: Hassan Sajadzadeh

Address: Faculty of Art and Architecture, University of Bu- AliSina, Hamadan, Iran

Email: sajadzadeh@basu.ac.ir

Tel: 09188370039

platform for the development of the private sector, a means to expand infrastructures and an effective way to improve employment rate, social justice, cultural growth and welfare. With its diverse types and categories, tourism is expected to become the leading economic activity all around the globe in the first quarter of the 21st century and it is currently the most important and profitable trade in the world (Habibi and Safdarnejad, 2015). In this modern age,

2. Methods

This study is a descriptive-analytical and applied research. The required data were collected by survey and field work. The views and theories related to tourism and its types were studied via library research. Then, the related literature, concepts and keywords as well as the indices related to the study sample were examined and finally the research indicators were identified. According to a 2016 census, the statistical population of Nahavand City is 178,787.

The questionnaire developed for this study used comparative grading (0=no impact, 1=very low impact, 2=low impact, 3=high impact, 4=very high impact) based on the 5-point Likert scale. The sample

3. Results

Since the correlation coefficient in the CFA test is less than 0.005, there is a strong correlation between the independent and the dependent variables.

countries that care and plan for their economic development see the tourism industry as a necessity (Satriwan, 2015: 10).

With its many potentials and tourist attractions, Nahavand City is one of the most appealing areas for both tourists and investors. This study sought to find out which indicators have the greatest impact on the prioritization of sample tourist areas in Nahavand City.

population, consisting of 30 individuals, included two groups: (1) academic experts and (2) urban managers, urban planners and municipality employers. The former group consisting of 15 individuals were interviewed in-person and the latter group, also consisting of 15 individuals, filled out the questionnaire.

The confirmatory factor analysis (CFA) test in the SPSS software and the DEMATEL method were used to achieve the research goals and to analyze the descriptive-analytical status of the developed questionnaire. Finally, after summarization of the results and resolution of all ambiguities, certain solutions, suggestions and strategies are presented at the end of the paper.

Therefore, the obtained coefficient can be applied to Nahavand City. Obtainment of the factors in all areas indicates a moderate correlation and a positive relation.

Component matrix^a

		Component		
Sample site in	Sample site in	Gian	Malusan	Farsban

Component matrix ^a					
	Gamasiab Fountainhead	Abouzar Hill			
Soil and geologic resources	0.682	0.388			0.120
Environmental, economic and social effects	0.629	0.388			-0.278
Natural hazards	0.617	0.464		-0.102	0.284
Habitat quality and diversity of animal species and vegetation	0.501	0.478	- 0.284	0.105	-0.326
Functional scale	0.484	0.440		-0.142	0.198
Large population hubs	0.433	0.234	- 0.267	0.229	0.203
Compatibility of surrounding land uses	0.492	-0.645	- 0.181	0.298	
Infrastructures, facilities and energy resources	0.450	-0.592	- 0.252	0.301	0.147
Proximity to support service centers	-0.361	0.563	0.247	0.339	0.352
Variety of climatic attractions suitable for tourism activities	0.544	-0.552	- 0.164	0.228	
Social and economic security	0.287		0.604		-0.373
Easy access	0.283	-0.264	0.594	-0.318	0.283
Participation and support of the local community in establishing tourism activities	0.262	0.139	0.525		
Advertising and marketing	0.375	-0.240	0.442	-0.155	-0.125

Component matrix^a

Proximity and diversity of the surrounding touristic routes and attractions	0.248	-0.506	-0.666	0.142
Motivation of the private sector		0.152	-	0.320
Sufficient land area for future developments		-0.209	0.386	0.472
			0.428	

4. Conclusion

This study examined tourism investment opportunities in a number of selected areas in Nahavand City. The results showed that the highest investment priorities are Gamasiab Fountainhead, Abouzar Hill, Gian, Malusan and Farsban respectively. As the first priority for investment in the tourism industry of Nahavand City, Gamasiab Fountainhead attracts many tourists from all over Iran and even other countries each year due to its well-known reputation. The favorable climate, the favorable views and the diversity of its plant and animal species on the one hand and the suitable access infrastructures and energy facilities on the other have made Gamasiab Fountainhead highly prosperous in this industry. The social security and acceptable participation of the local community in tourism activities are among the advantages of this area. Being located in the urban area of Nahavand City, Abouzar Hill has a lot of potential in terms of tourism investment. Proximity to support service centers, the existing energy and access infrastructures as well as the security and participation of the local community in tourism activities are among the advantages of this area. The commanding view of the area toward the

city and the surrounding natural elements have provided this area with a favorable landscape. Therefore, this area was introduced as the second priority for making tourism investments in Nahavand. Due to the existence of Gian Fountainhead and dense forestry, Gian has suitable natural conditions. Good advertisement practices and its historical brand have increased the values of this area. Qualities such as a good landscape, climatic attractions and the diversity of the plant and animal species are among the prominent features of Gian. In addition, the existing access and energy infrastructures add to the investment opportunities of the area. Considering these features, Gian was selected as the third priority for tourism investment. As the fourth investment priority in the field of tourism in Nahavand city, Malusan has favorable features such as a good landscape, diverse plant and animal species and general security. However, due to its distance from population hubs and lack of suitable and sufficient land for further developments, it did not rank any higher in the prioritization. Finally, Farsban was identified as the last priority for reasons such as limited available lands for further tourism developments, long

distance from population hubs and infrastructural constraints despite its natural attractions.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

Conception: Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

Research design: Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

Literature review: Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest.

Data collection/processing:
Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

Data analysis/interpretation:
Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

Writing: Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

Critical review: Mohammadbashir Robati, Alireza Zangeneh, Asma Kiani Ali Abadi, Hassan Sajjadzadeh

علمی

ارزیابی پتانسیل‌های گردشگری با رویکرد جذب سرمایه‌گذار (نمونه‌ی موردی: شهرستان نهاوند)

محمد بشیر رباطی^۱، علیرضا زنگنه^۲، اسما کیانی علی آبادی^۳، حسن سجاذزاده^۴ *
ID

^۱ دانشجوی دکترا، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران
^۳ کارشناسی ارشد، دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران
^۴ دکترای تخصصی، دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

doi 10.22080/JTPD.2021.21628.3559

چکیده

سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری به عنوان منبع درآمد کشورها محسوب می‌شود؛ به دلیل آنکه واردات ارز به داخل کشور و ایجاد اشتغال‌زایی و آموزش نیروی کار در زمان کوتاه، موجب شده تا کشورها بیشترین سرمایه و بودجه‌ی خود را به صنعت گردشگری اختصاص دهند. بسیاری از کشورهای جهان، این صنعت را به عنوان منبع اصلی درآمد ارزی، اشتغال‌زایی، ایجاد عدالت اجتماعی، رشد فرهنگی، افزایش سطح رفاه و نیز عرصه‌ای برای رشد بخش خصوصی و وسیله‌ای برای توسعه‌ی ساختارهای زیربنایی مورد توجه قرار داده‌اند. در این میان یکی از مهم‌ترین شرط‌های لازم برای توسعه‌ی گردشگری، شناسایی جایگاه مناطق مستعد از نظر پتانسیل‌های گردشگری و اولویت‌بندی آن‌ها بر اساس معیارهای مختلف و از جمله شناسایی مناطق نمونه‌ی گردشگری از منظر اولویت‌های سرمایه‌گذاری است. این پژوهش با توجه به ظرفیت‌های عظیم تاریخی و طبیعی شهرستان نهاوند در استان همدان، به ارزیابی وضعیت مناطق گردشگری آن برای سرمایه‌گذاری می‌پردازد. در این پژوهش، روش گردآوری داده‌ها به صورت پیمایشی - میدانی است. که پس از استخراج شاخص‌های مهم در بخش مبانی نظری، به تعیین وزن شاخص‌ها از طریق پرسشنامه پرداخته شد و در ادامه با استفاده از آزمون آماری تحلیل عاملی و فن دیمتل تحلیل شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، مناطق نمونه شهرستان نهاوند به ترتیب منطقه‌ی نمونه‌ی سراب گاماسیاب، تپه‌ی ابوذر، پردیس گیان، پردیس ملوسان، پردیس فارسبان دارای اهمیت و ارزش است. یکی از این عوامل مهم در دستیابی به هدف تحقیق، انگیزه‌بخش خصوصی است. عوامل اصلی و علی هم چون اثرات زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی، مقیاس عملکردی، سازگاری کاربری‌های پیرامون، وجود زیرساخت‌ها، تأسیسات و منابع انرژی، نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی، تنوع و جاذبه‌های اقلیمی مناسب فعالیت‌های گردشگری، وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی و دسترسی مناسب نقش مهمی را در جذب سرمایه‌گذاری و دستیابی به پتانسیل‌های گردشگری شهرستان نهاوند دارد.

تاریخ دریافت:

۲۹ اردیبهشت ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۳ مرداد ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:

۳۱ شهریور ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

پتانسیل‌های گردشگری، سرمایه‌گذاری، شهرستان نهاوند

* نویسنده مسئول: حسن سجاذزاده

آدرس: دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران
ایمیل: sajadzadeh@basu.ac.ir
تلفن: ۰۹۱۸۸۳۷۰۰۳۹

مقدمه

تجارت جهان است (حبیبی و صفدر نژاد، ۱۳۹۴). در دنیای امروز، کشورهایی که به توسعه اقتصادی خود می‌اندیشند به صنعت گردشگری به‌عنوان یک ضرورت مهم می‌نگرند (Satriwan, 2015:10). این صنعت نقش بسیار مهمی در رفاه اجتماعی و اقتصادی جوامع میزبان ایفا می‌کند (Walker and Walker, 2011:21). شناسایی نواحی مناسب برای توسعه فعالیت‌های گردشگری، از مهم‌ترین موضوع‌ها برای برنامه‌ریزی گردشگری است (فرج زاده اصل، ۱۳۹۴: ۱۱). بارونق و گسترش جهانی این صنعت، کشورهای درحال توسعه اهمیت گردشگری را به‌منزله‌ی عاملی مهم در توسعه اقتصادی منطقه‌ای درک کرده‌اند، Yang and Fik (2014:144). اجرای سیاست توسعه‌ی گردشگری باید بر اساس پتانسیل‌ها، مشارکت نیروی انسانی، منابع فیزیکی و دیگر منابع باشد، در غیر این صورت، برنامه‌ی گردشگری موفق نخواهد بود (Thabet, 2012:364). این روند صعودی و مسائل جهانی مرتبط با پیچیدگی‌های صنعت گردشگری سبب شده که در سال‌های اخیر به فن‌ها، مدل‌های جامع و راهبردی توجه خاص شود Jerry Ho et al (2011:17). به‌طورکلی عوامل مؤثر بر رونق گردشگری تابع دو عامل جاذبه و زیرساخت است. بنابراین برای رونق گردشگری، این دو عوامل لازم و ملزوم یکدیگر است. سطح‌بندی جاذبه‌ها و توان‌های گردشگری، معیاری برای تعیین زیرساخت‌های لازم، ارائه‌ی خدمات و امکانات برحسب توان جاذبه‌ی گردشگری است (مودودی ارخودی، ۱۳۹۷: ۸۴). امروزه از گردشگری به‌عنوان گذرگاه توسعه یاد می‌شود (قادرمرزی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۱۳)، که با ماهیتی چندبعدی، علاوه بر تأمین نیاز گردشگران، باعث تغییرات عمده‌ای در سیستم جامعه میزبان می‌گردد (Day and et al, 2012 : 657). در این میان شناسایی منابع و پتانسیل‌های گردشگری و همچنین زیرساخت‌های موردنیاز آن مستلزم وجود یک سند راهبردی چند سطحی در هدایت سرمایه بخش

اصولاً توسعه‌ی اقتصادی در هر کشوری نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های مختلف اقتصادی آن کشور است و بدون سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیربنایی و روبنایی نمی‌توان انتظار گسترش اشتغال، تولید و رفاه اقتصادی را داشت. در این میان، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری و استفاده از توان‌های بالقوه منطقه‌ای به منظور جذب گردشگر، یکی از راه‌های مناسب نیل بدین منظور است (حسن نژاد و همکاران، ۱۳۹۳: ۸۹). کشورهایی که فاقد مواد معدنی و طبیعی است در واحدهای مختلف سرزمینی برای جذب گردشگران ملی و فراملی، ارتقای سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و پیشرفت‌های علمی- فناوری (Cibinskiene, 2015:106) در صنعت گردشگری سرمایه‌گذاری می‌کنند. سرمایه‌گذاری به‌عنوان اصلی‌ترین عامل تحرک و توسعه‌ی مشارکت در بهبود و توسعه‌ی گردشگری مطرح است. صنعت گردشگری ازجمله زیر بخش‌های اقتصادی است که به دلیل ارتباط با بخش‌های مختلف و تنوع اقتصادی و همچنین نیاز به گردشگری عنوان یک کالای اساسی در جوامع امروزی، دارای فرصت‌های زیادی و روبه‌رشدی است که علاوه بر پتانسیل جذب منابع مالی، به نظر می‌رسد که سرمایه‌گذاری در این حوزه از توجیه اقتصادی نسبتاً بالایی نیز برخوردار باشد (رفیعی دارانی و براتی، ۱۳۹۳: ۱۱۱).

سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری نقش به‌سزایی در رشد اقتصادی کشورها داشته و بسیاری از کشورهای جهان، این صنعت را به‌عنوان منبع اصلی درآمد ارزی، اشتغال‌زایی، عدالت اجتماعی، رشد فرهنگی، افزایش سطح رفاه و نیز میدانی برای رشد بخش خصوصی و وسیله‌ای برای توسعه‌ی ساختارهای زیربنایی موردتوجه قرار داده‌اند. آنچه در این مقوله از اهمیت اساسی برخوردار است، آن است که گردشگری با تمامی انواع و اشکال‌ش در حال تبدیل‌شدن به فعالیت اقتصادی پیشتاز در جهان در ربع اول قرن ۲۱ و مهم‌ترین و سودآورترین

ازلحاظ جاذبه‌های فرهنگی، تاریخی و زیرساخت‌های گردشگری سطح‌بندی کردند. نتایج نشان می‌دهد با توجه به معیارهای در نظر گرفته شده برای سطح‌بندی شهرستان‌ها، شهرستان‌های اصفهان، شاهین‌شهر و کاشان به ترتیب در سطح یکتا سه از نظر داشتن زیرساخت‌های گردشگری قرار دارند و با ترکیب دو مدل یادشده، شهرستان اصفهان و کاشان به ترتیب به مثابه نواحی اول و دوم گردشگری بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده‌اند. خوش‌نظر و همکاران، (۱۳۹۲)، در پژوهشی معیارهایی چون مستعد بودن منطقه، چشم‌انداز زیبا، توجه مسئولان به اشتغال‌زایی، دسترسی آسان، محیطی آرام، امنیت اجتماعی، آگاهی بالای مردم منطقه، مهمان‌نوازی و ایجاد نمایشگاه اظهار داشتند که در مناطق نمونه‌ی گردشگری شهرستان سمیرم به ترتیب آبشار سمیرم، زی دین علی و ونک شرایط بهتری برای سرمایه‌گذاری دارند. نوری و تقی زاده، (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با استفاده از فن تاپسیس به اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری قطب گردشگری قصر شیرین پرداخته‌اند، که بر این اساس آبشار پیران، سراب گلین و چهار قابی مناطق نمونه برتر قطب گردشگری قصر شیرین معرفی شدند. ضرابی و همکاران، (۱۳۹۳)، زیرساخت‌های گردشگری را در مقصد اکو توریستی بند ارومیه را تحلیل کردند که نتایج نشان می‌دهد هرچه میزان تبلیغات افزایش یابد، به همان اندازه میزان گردشگران ورودی افزایش می‌یابد. جلالی و خادم الحسینی، (۱۳۹۴)، مناطق نمونه گردشگری استان کرمان را سطح‌بندی کردند. نتایج تحقیق آن‌ها نیز نشان می‌دهد از میان عوامل در نظر گرفته شده برای سطح‌بندی مناطق نمونه، عامل زیرساخت اقامتی-فرهنگی، مؤثرترین و عامل تأمین سوخت، کم‌اثرترین بوده‌اند. اکبری و همکاران، (۱۳۹۵)، کارایی نسبی شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی را در بخش زیرساخت‌های گردشگری سنجیده است. نتایج این پژوهش نشان داد در بین شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی از لحاظ زیرساخت‌های گردشگری به ترتیب شهرستان‌های تبریز، مراغه و

خصوصی است. در این خصوص، تدارک شرایط مناسب سرمایه‌گذاری به‌ویژه تهیه داده‌های جامع و کامل از فرصت‌های سرمایه‌گذاری موجود و آگاهی بخشی به سرمایه‌گذاران، مشوقی برای آنان است، تا با تهیه مقدمات مالی، طرح‌های گردشگری را بر عهده گیرند. واضح است که اداره وسایل تفریحی و آسایش گردشگران برای جامعه محلی به‌وسیله‌ی بخش عمومی یا خصوصی، مستلزم برآورده شدن میل به منافع ناشی از بخش گردشگری است. بنابراین، اگر سرمایه‌گذاری گردشگری به‌صورت مطلوب برنامه‌ریزی و مدیریت نشود؛ منجر به افزایش هزینه‌های نگهداری زیرساخت‌ها، افول میزان بازدیدکنندگان و افزایش تورم می‌شود. حضور سرمایه‌گذاری گردشگری، افزایش میزان درآمد، گسترش تولید، ارتقا و بهبود رفاه اجتماعی، کاهش میزان بیکاری و مشاغل کاذب، اشتغال مستقیم در گردشگری در مراکز اقامتی شهرستان نهاوند مانند هتل‌های اپراتورهای حمل‌ونقل، آژانس‌های مسافرتی، جاذبه‌های گردشگری، راهنمای تور، ادارات دولتی و گردانندگان تور دارد؛ علاوه بر این شرکت‌های حمل‌ونقل و بانکداری به‌صورت غیرمستقیم اثرگذاری مثبتی دارد و رقابت بین نمونه‌های گردشگری را ارتقا دهد و در عرصه‌ی اقتصادی محرک مثبتی باشد و نقش به‌سزایی در توسعه‌ی شهری ایفا کند و امنیت پایدار را در گردشگری ایجاد کند. شهرستان نهاوند با داشتن پتانسیل‌ها و جاذبه‌های فراوان گردشگری نظیر: سراب‌ها، مناطق تاریخی و... یکی از پرجاذبه‌ترین مناطق گردشگری برای گردشگران و سرمایه‌گذاران این حوزه است. با عنایت به موضوع پژوهش حاضر و مباحث مطرح‌شده در این زمینه، پژوهش حاضر در پی پاسخ به سؤال ذیل است: کدام شاخص‌ها بیشترین تأثیر را در اولویت‌بندی مناطق نمونه شهرستان نهاوند و جاذب گردشگری دارد؟

در این قسمت به بررسی تحقیقات گذشته مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته می‌شود: شمعی و موسی وند، (۱۳۹۰)، شهرستان‌های استان اصفهان را

بستگان، تمدد اعصاب و استراحت، عوامل تأثیرگذار بر انتخاب مقصد است. دومینگز و همکاران، (۲۰۱۴)، نیز در پژوهشی بر رقابت‌پذیری مقاصد گردشگران و مقایسه دو کشور اسپانیا و استرالیا تمرکز کردند و نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که در استرالیا کیفیت خدمات، برندهای تجاری و زیرساخت‌های مناسب، اهمیت زیادی برای جذب گردشگر دارند. همچنین آب‌وهوا و ساختارهای محلی و بومی، مهم‌ترین موضوع در جذب گردشگر در اسپانیا است.

مهم‌ترین تفاوتی که تحقیق حاضر با دیگر تحقیقات ذکرشده دارد؛ بهره‌گیری از فن دیمتل و آزمون تحلیل عاملی است و علاوه بر این به‌کارگیری و شاخص‌های استخراج‌شده در پنج منطقه‌ی نمونه‌ی گردشگری موردبررسی قرارگرفته است که در پژوهش‌های گذشته انجام‌نشده است.

در قیاس، با سایر فعالیت‌ها ایجاد خواهد شد. با این اوصاف ابعاد اصلی گردشگری شامل ابعاد اجتماعی، کارکردی، محیطی، اقتصادی و فرهنگی است (ابراهیم زاده، ۱۳۹۱: ۶۸).

۱٫۲ مناطق نمونه گردشگری

محدوده‌هایی هستند که به دلیل وجود جاذبه‌های مهم گردشگری و پتانسیل‌های توسعه، قابلیت احداث مجموعه‌ای از تأسیسات گردشگری به‌منظور ارائه‌ی کلیه‌ی خدمات و کالاهای موردنیاز گردشگران در یک مکان واحد را دارد. محل ایجاد منطقه نمونه گردشگری می‌تواند در جوار جاذبه‌های و یا در تعامل متناسب با آن‌ها باشد (Tsai & et al., 2010: 11). منطقه‌ی نمونه‌ی گردشگری دارای سطح‌بندی است که منظور از سطح و دامنه‌ی اثرگذاری منطقه‌ی نمونه از نظر ترکیب و تنوع جاذبه‌ها، خدمات و میزان جذابیت آن برای طیف‌های مختلف گردشگری است (ضیایی و همکاران، ۱۳۹۳: ۸۵). این مناطق بر اساس ظرفیت در چهار سطح بین‌المللی، ملی، استانی و محلی تعیین می‌شوند (شماعی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۸).

میانه با بیشترین میزان کارایی، جایگاه اول تا سوم و شهرستان‌های هشت‌رود، ورزقان و چارو ایماق با کمترین میزان کارایی، جایگاه هفدهم تا نوزدهم را به خود اختصاص داده‌اند. عیسی‌لو و همکاران، (۱۳۹۶)، سطح برخورداری شهرستان‌های استان مرکزی را از لحاظ زیرساخت‌های گردشگری سنجید. نتایج نشان می‌دهد شهرستان اراک، ساوه و خمین در رتبه‌های نخست و شهرستان‌های خنداب و فراهان در رتبه‌های آخر قرار دارند. مودودی ارخودی و همکاران، (۱۳۹۷)، اولویت جاذبه‌های گردشگری بیرجند را شناسایی کردند. بر اساس نتایج نهایی تحلیل خاکستری، باغ اکبری بهترین رتبه را دارد و قلعه بیرجند و بند امیر شاه در رتبه بعدی قرار دارند. محمد و موحد جمیل، (۲۰۱۲)، در پژوهشی اولویت‌بندی مقصد گردشگری را بر اساس انگیزه‌ی گردشگران در مالزی بررسی و تحلیل کردند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بازدید دوستان و

۱ ادبیات موضوع

۱٫۱ ابعاد اصلی گردشگری

شناخت ابعاد مختلف گردشگری از این نظر مهم است که می‌توان با تکیه بر آن اولاً، پدیده‌های مختلف طبیعی و انسانی مورد توجه قرار می‌گیرند، ثانیاً؛ با بهره‌گیری از هر یک از آنها می‌توان کانون‌های جدیدی از گردشگری را به وجود آورد. این موضوع از بعد مزیت‌های نسبی در قیاس با دیگر فعالیتها نیز قابل توجه است زیرا؛ پدیده‌های طبیعی و انسانی جاذب گردشگری متنوع، در فضای ملی و بین‌المللی گسترده است. بهره‌گیری از آنها بر خلاف سیاست قطب تنها به شکوفایی و توسعه‌ی کانون‌های توسعه کمک نمی‌کند چه بسا که کانونهای توسعه نیافته و در انزوا قرار گرفته نیز فرصت توسعه می‌یابند و این امر تعادل فضایی و مکانی را در گستره‌ی ملی به دنبال خواهد داشت. با توجه به انتقال قدرت خرید از مبدأ به مقصد، هر یک از کانون‌های جدید منتفع خواهند شد. تولیدات مقصد به ویژه صنایع دستی جان تازه‌ای خواهند یافت. فرصت‌های جدید از اشتغال با هزینه‌ی کمتر

۱،۳ انواع گردشگری تقاضا محور

گردشگری انواع مختلفی دارد و شناخت انواع گردشگری برای برنامه ریزی در این عرصه اهمیت به

سزایی دارد؛ چرا که تقاضای خدمات مورد نیاز برای گردشگران مختلف، یکسان نیست.

جدول اتعاریف انواع گردشگری

منبع	تعریف	انواع گردشگری
(صارمی نائین، ۱۳۸۲: ۱)	در بستر طبیعت صورت می پذیرد که هدف آن داد و ستدهایی بین جهانگرد و محیط زیست است که در آن به محیط زیست آسیب وارد نشود.	گردشگری طبیعی یا اکوتوریسم
(قرخلو، ۱۳۸۶: ۹)	به آن بخش از گردشگری اطلاق می شود که بیشتر به جاذبه های فرهنگی توجه دارد.	گردشگری فرهنگی
(یغفوری و همکاران، ۱۳۹۲)	برای شناخت تمدن، فرهنگ، آداب و رسوم و سنت های یک گروه، جامعه، شهر یا یک کشور از طریق بازدید بناهای باستانی انجام می شود.	گردشگری تاریخی
(Sharply, 2002: 332)	جلوه های طبیعی و انسانی موجود در محیط زندگی عشایر، این گروه را به عنوان یکی از جاذبه های خاص و چشمگیر گردشگری مطرح کرده است.	گردشگری عشایری
(Sharply, 2002:332)	گردشگری روستایی موجب رشد اقتصادی، ایجاد تنوع و ثبات در اشتغال و گسترش مبنای یک اقتصاد منطقه ای می شود.	گردشگری روستایی
(Sun, 2011 :41)	گردشگری کشاورزی از جمله راهبردهایی است که در چند دهه اخیر برای متنوع ساختن اقتصاد روستایی و توسعه پایدار روستایی مطرح شده است.	گردشگری کشاورزی
(WTO,2016)	استفاده از خدماتی که به بهبود یا افزایش سلامتی و افزایش روحیه فرد (با استفاده از آب های معدنی، آب و هوا یا مداخلات پزشکی) منجر می شود.	گردشگری پزشکی و سلامت
(Emery,2010:170)	از این رو بسیاری از کشورها با سرمایه گذاری فراوان اثرات و فواید این گونه گردشگری را بخوبی جذب نموده و از آن به عنوان منبعی مهم برای بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی استفاده می کنند.	گردشگری ورزشی
(Beyazit,2010:679)	یک واحد جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی که مشتمل بر شرکتها، سازمان ها، فعالیتها و... است و برای سرویس دهی یا خدمات رسانی به گردشگران، نیازمند فعالیتها و ورزش های زمستانی و اطمینان از برف کافی در محدوده است.	گردشگری زمستانی

منبع	تعریف	انواع گردشگری
(فرجی راد و آقاجانی، ۱۳۸۸: ۷۰).	این نوع گردشگری شامل افراد یا گروه‌هایی است که برای استفاده از تعطیلات، تفریح، استراحت، میزان درآمد، سطوح آموزش، میزان جمعیت، درصد شهرنشینی، طول مدت تعطیلات و اوقات فراغت در رابطه است.	گردشگری تفریحی یا گذران اوقات فراغت
(فرجی راد و آقاجانی، ۱۳۸۸: ۷۰).	این نوع گردشگری برای آشنایی مواردی فرهنگی و هنری، آداب و رسوم، بناها و آثار تاریخی با هدف های آموزشی، تحقیقاتی و پژوهشی، صورت می‌گیرد.	گردشگری آموزشی و فرهنگی
(www.eghamat24.com)	از نمونه های پرتعداد و رایج این نوع گردشگری می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: اسنورکلینگ، پیاده روی و طبیعت گردی در مناطق ناشناخته، اسب سواری، دوچرخه سواری در سطح متوسط، غواصی	گردشگری ماجراجویانه
Richards & (Raymond, 2000).	شکل پایداری از گردشگری است که فرصت توسعه ظرفیت‌های خلاقانه را، از طریق مشارکت فعال در دوره‌ها و تجارب یادگیری خاص یک مقصد گردشگری، فراهم می‌سازد.	گردشگری خلاق
(Tasen, 2005: 336).	مشارکت تمامی اعضای جامعه (نه فقط نخبگان محلی)، مالکیت کامل بر منابع، نقش مدیریتی جامعه، بهره‌مندی همگانی از منافع و تعامل بیشتر جامعه است.	گردشگری بوم گردی و اقامتی

۲ روش شناسی تحقیق

سه=اثرگذاری زیاد؛ چهار= اثرگذاری خیلی زیاد) و طیف لیکرت پنج گزینه‌ای(خیلی کم تا خیلی زیاد) است. حجم نمونه در این پژوهش دودسته است. نمونه‌ی آماری شامل؛ بررسی نظرات و دیدگاه‌های جامعه‌ی دانشگاهی و متخصصان شهری شاغل در مراکز علمی به‌صورت مصاحبه تخصصی است لازم به یادآوری است در حوزه‌ی تخصصی ۳۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه در نظر گرفته‌شده که ۱۵ نفر از بین جامعه‌ی دانشگاهی و متخصصان شهری، ۱۵ نفر از بین مدیران و برنامه ریزان شهری و منطقه‌ای و کارکنان شهرداری بومی، تجانس وجود داشته باشد، که جهت جمع‌آوری داده‌های لازم از ابزار پرسشنامه استفاده شد. درنهایت بعد از جمع‌بندی نتایج حاصل از پژوهش، پاسخ به ابهامات و سؤال‌های تحقیق و ارائه راهکارها و پیشنهادها و راهبردها اشاره می‌شود. در همین راستا برای پاسخ به سؤال و دست‌یابی به هدف تحقیق برای بررسی

با توجه به موضوع و ماهیت تحقیق حاضر، به‌صورت توصیفی - تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی هست. روش گردآوری داده‌ها به‌صورت پیمایشی - میدانی است. و بعد از مراجعه به منابع کتابخانه‌ای به بررسی ایده‌ها، دیدگاه‌ها و نظریه‌های مرتبط با گردشگری، انواع گردشگری پرداخته شد و مفاهیم و دیدگاه‌ها و پیشینه تحقیق کلیدواژگان اصلی تحقیق و دیدگاه‌های پیرامون آن‌ها، شاخص‌های گردشگری مرتبط با نمونه‌های مطالعاتی موردبررسی قرار گرفت و درنهایت شاخص‌های تحقیق استخراج می‌شود. ساکنین شهرستان نهاوند بر اساس نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان نهاوند در سال ۱۳۹۵ حجم جامعه آماری ساکنین شهر برابر ۱۷۸,۷۸۷ نفر است.

پرسشنامه‌ی تخصصی به‌صورت مقایسه‌ای(صفر= بی‌اثر؛ یک=اثرگذاری خیلی کم؛ دو= اثرگذاری کم؛

وضعیت توصیفی- تحلیلی پرسشنامه‌ها از آزمون تحلیل عاملی تأییدی با کمک نرم‌افزار spss و فن دیمتل بهره گرفته شد.

جدول ۲ شاخص‌ها و معیار های سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه و پردیس‌های گردشگری مستخرج از مطالعات نظری

شاخص‌ها	ردیف
دسترسی مناسب	۱
نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی	۲
هم‌جواری و تنوع محورها و جاذبه‌های گردشگری پیرامون	۳
سازگاری کاربری‌های پیرامون	۴
وجود زیرساخت‌ها، تأسیسات و منابع انرژی	۵
تنوع و جاذبه‌های اقلیمی مناسب فعالیت‌های گردشگری	۶
وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی	۷
تبلیغات و بازاریابی	۸
وجود زمین کافی و امکان توسعه آتی	۹
انگیزه‌بخش خصوصی	۱۰
مقیاس عملکردی	۱۱
مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت‌های گردشگری	۱۲
وجود قطب‌های بزرگ جمعیتی	۱۳
اثرات زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی	۱۴
کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی	۱۵
منابع خاک و زمین‌شناسی	۱۶
مخاطرات طبیعی	۱۷

منبع : مطالعات نگارندگان، ۱۳۹۹

۲،۱ محدوده معرفی

تویسرکان، از شمال غرب و غرب به استان کرمانشاه، از جنوب و جنوب شرق به استان لرستان و از شرق به شهرستان ملایر محدود می‌گردد.

شهرستان نهاوند با مساحتی در حدود ۱۵۳۵ کیلومترمربع در جنوب غربی استان همدان واقع شده است. این شهرستان از شمال به شهرستان

نقشه ۱- موقعیت جغرافیایی شهرستان نهاوند

مناطق نمونه‌ی گردشگری در شهرستان نهاوند ارائه شده است :

جدول ۳ خصوصیات مناطق نمونه و پردیس گردشگری شهرستان نهاوند

محدوده‌های پیشنهادی	مساحت (هکتار)	فاصله تا مرکز نهاوند
منطقه نمونه سراب گاماسیاب	۱۹	۲۰ کیلومتری نهاوند
منطقه نمونه تپه ابوذر	۱۲۰	جنوب شهرستان نهاوند
پردیس گیان	۲۰	۲۱ کیلومتری جنوب غربی نهاوند
پردیس ملوسان	۲۰	۲۴ کیلومتری شمال غربی نهاوند
پردیس فارسبان	۱۰	۳۲ کیلومتری جنوب غربی نهاوند

۳ تجزیه و تحلیل

شناسایی الگوی روابط علی میان مجموعه‌ای از متغیرها استفاده می‌شود. این روش روابط علی و معلولی و اثرپذیری و اثرگذاری عامل‌ها را نشان می‌دهد و متخصصان قادرند با کمک این روش با تسلط بیشتری به بیان نظرات خود در رابطه با اثرات (جهت و شدت اثرات) میان عوامل بپردازند.

بعد از جمع‌آوری یافته‌های تحقیق به وسیله‌ی پرسشنامه‌ها در راستای پاسخ به سؤال تحقیق بررسی می‌شود. در این تحقیق یافته‌های جمع‌آوری شده در قالب جداول به نمایش گذاشته می‌شود. فن دی مثل از انواع روش‌های تصمیم‌گیری بر پایه مقایسات زوجی است. این فن جهت

جدول ۴ خروجی نهایی

D-R	D+R	D	R	
-۰,۷۴۶	۱۲,۲۷	۵,۷۶۶	۶,۵۱۲	عدم تغییر منابع خاک و زمین شناسی یکی از اولویت های جذب سرمایه گذاری در بخش گردشگری است .
۰,۹۱	۱۱,۶۰	۶,۲۵	۵,۳۴	اثرات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی گردشگری می تواند اشتغال زایی ، مانع از تخریب محیط زیست و... را در پی داشته باشد.
-۰,۹۷۳	۱۱,۶۴	۵,۳۳	۶,۳۱	با شناخت مکان ها و فضاهای گم شده ی گردشگری ، مخاطرات طبیعی خطرزا شناسایی می شود و برای آن ها چاره جویی می شود.
-۰,۶۵	۱۳,۱۸	۶,۲۶	۶,۹۱	کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی یکی از راه های توسعه گردشگری و جذب انواع توریست است.
۰,۲۵	۱۳,۰۷	۶,۶۶	۶,۴۱	مقیاس عملکردی مناطق نمونه ی گردشگری توانمندی اقتصادی ، زیست محیطی و اجتماعی آن ها را نشان می دهد.
-۰,۰۷	۱۳,۳۳	۶,۶۳	۶,۷۰	وجود قطب های بزرگ جمعیتی ، نمونه ی مستعدی از جذب سرمایه گذار در مناطق نمونه ی گردشگری است.
۰,۷۹۹	۱۲,۶۴	۶,۷۲	۵,۹۲	سازگاری کاربری های پیرامون با نمونه های مطالعاتی ، یکی از مزیت های توسعه گردشگری با محوریت حضور سرمایه گذار است.
۱,۶۶	۱۱,۷۸	۶,۷۲	۵,۰۵	وجود زیرساخت ها، تأسیسات و منابع انرژی مبنایی برای جذب سرمایه گذار در مکان های مستعد گردشگری است.
۱,۶۵	۱۱,۲۷	۶,۴۶	۴,۸۰	نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی، امکان ایجاد بنگاه های اقتصادی و سرمایه محور را در پی دارد .
۰,۷۲۸	۱۳,۱۸	۶,۹۵	۶,۲۲	تنوع و جاذبه های اقلیمی مناسب فعالیت های گردشگری موجب جذب و نگهداری توریست می شود.
۰,۸۷۹	۱۲,۷۸	۶,۸۳	۵,۹۵	وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی کماکان گردشگری را در مناطق مطالعاتی توسعه می دهد.
۰,۷۲۷	۱۳,۸۰	۷,۲۶	۶,۵۳	دسترسی مناسب ، یکی از راه های جذب گردشگر است.

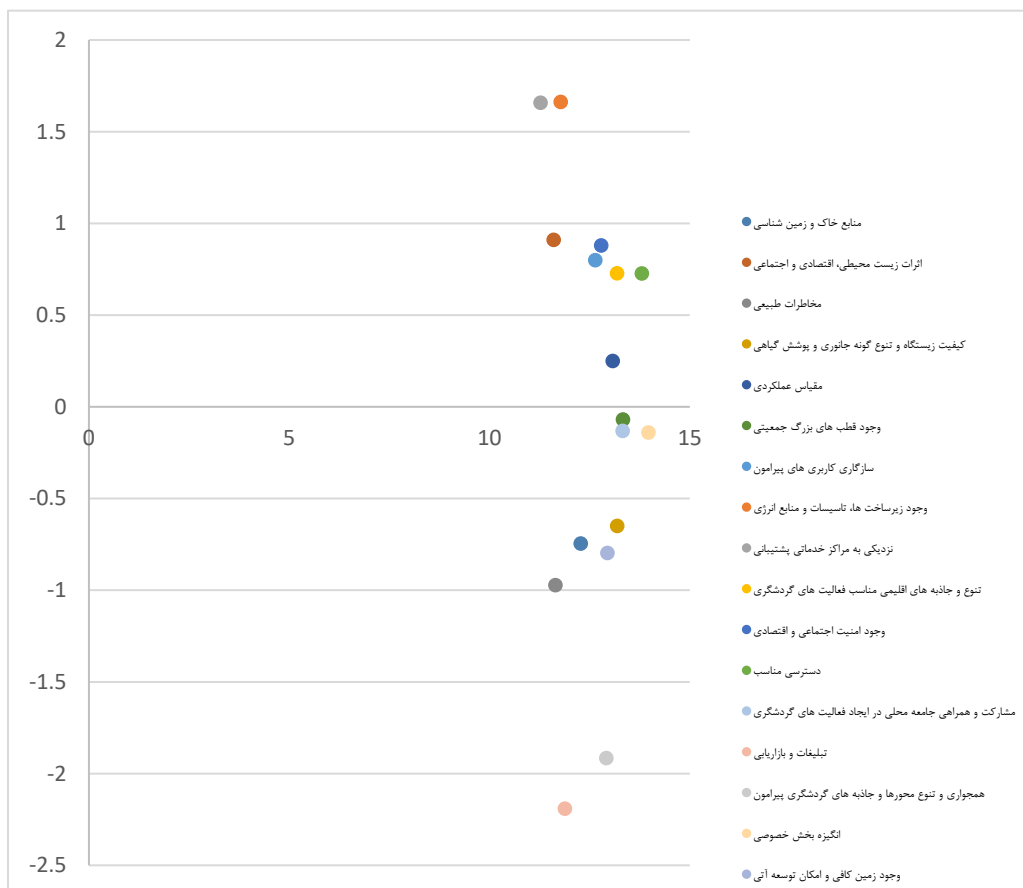

D-R	D+R	D	R	
-۰,۱۳۲	۱۳,۳۲	۶,۵۹	۶,۷۲	مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت‌های گردشگری می‌تواند سرمایه‌گذاری را در مناطق نمونه‌ی گردشگری بیشتر موردتوجه قرار دهد.
-۲,۱۹۱	۱۱,۸۸	۴,۸۴	۷,۰۳۸	تبلیغات و بازاریابی می‌تواند در گسترش تولید، درآمد و ایجاد اشتغال در گردشگری نقش مهم و اساسی را داشته باشد.
-۱,۹۱	۱۲,۹۱	۵,۵۰	۷,۴۱	هم‌جواری و تنوع محورها و جاذبه‌های گردشگری پیرامون در ارائه خدمات به توریست نقش اساسی را دارد.
-۰,۱۴	۱۳,۹۶	۶,۹۱	۷,۰۵	انگیزه‌بخش خصوصی می‌تواند موتور محرک صنعت گردشگری باشد.
-۰,۷۹۷	۱۲,۹۴	۶,۰۷۴	۶,۸۷	وجود زمین کافی و امکان توسعه آتی، موقعیت مناطق نمونه‌ی گردشگری را بیش‌ازپیش توسعه می‌دهد.

است. موقعیت و روابط هر عامل با نقطه‌ای به مختصات (D + R, D - R) در دستگاه معین می‌شود.

شکل زیر نیز الگوی روابط معنی‌دار را نشان می‌دهد. این الگو در قالب یک نمودار هست که در آن محور طولی مقادیر D + R و محور عرضی بر اساس D - R

نمودار (۱): الگوی روابط

اقتصادی، سازگاری کاربری های پیرامون، منابع خاک و زمین شناسی، تبلیغات و بازاریابی، وجود زیرساخت ها، تأسیسات و منابع انرژی، مخاطرات طبیعی، اثرات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی و نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی در درجات بعدی تأثیرگذاری قرار دارند. - بردار عمودی (D - R) قدرت تأثیرگذاری هر عامل را نشان می دهد. به طور کلی اگر D - R مثبت باشد، متغیر یک متغیر علی محسوب می شود و اگر منفی باشد، معلول محسوب می شود. در این تحقیق اثرات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی، مقیاس عملکردی، سازگاری کاربری های پیرامون، وجود زیرساخت ها، تأسیسات و منابع انرژی، نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی، تنوع و جاذبه های اقلیمی مناسب فعالیت های گردشگری، وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی، دسترسی مناسب علی بوده و

با توجه به نمودار و جدول فوق هر عامل از چهار جنبه بررسی می شود:

- بردار افقی (D + R) میزان تأثیر و اثر عامل مورد نظر در سیستم را نشان می دهد. به عبارت دیگر، هرچه مقدار D + R عاملی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با سایر عوامل سیستم دارد. در این تحقیق انگیزه بخش خصوصی از بیشترین تأثیرگذاری برخوردار است و دسترسی مناسب، وجود قطب های بزرگ جمعیتی، مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت های گردشگری، کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی، تنوع و جاذبه های اقلیمی مناسب فعالیت های گردشگری، مقیاس عملکردی، وجود زمین کافی و امکان توسعه ی آتی، همجواری و تنوع محورها و جاذبه های گردشگری پیرامون، وجود امنیت اجتماعی و

گردشگری، تبلیغات و بازاریابی، هم‌جواری و تنوع محورها و جاذبه‌های گردشگری پیرامون، انگیزه‌بخش خصوصی، وجود زمین کافی و امکان توسعه‌ی آتی معلول به حساب می‌آیند.

پتانسیل‌های گردشگری شهرستان نهاوند با رویکرد جذب سرمایه‌گذار است. برای سنجش شاخص‌های گردشگری ابتدا تمامی مقادیر به صورت نسبی بین صفر تا ۱۰۰ نرمال می‌شود و سپس با استفاده از تحلیل عاملی شاخص‌های گردشگری طبق مناسب بودن الگوی تحلیل عاملی استخراج می‌شود.

متغیرهای به کار گرفته شده در تحلیل چقدر است. هرچقدر میزان آن در هر شاخص بالاتر باشد، نشان می‌دهد که آن شاخص دارای ارتباط بیشتری با سایر شاخص‌های به کار گرفته شده در موضوع است (زبردست و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۴).

منابع خاک و زمین‌شناسی، مخاطرات طبیعی، کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی، وجود قطب‌های بزرگ جمعیتی، مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت‌های

تحلیل عاملی

مرحله‌ی اول: تشکیل ماتریس اولیه داده‌ها

در این قسمت از تحقیق از ۱۷ شاخص برای سنجش مناطق نمونه‌ی گردشگری استفاده خواهد شد. این شاخص‌ها در واقع نشان‌دهنده‌ی ارزیابی

مرحله‌ی دوم: بررسی مقادیر اشتراکات مربوط به

هر متغیر با سایر متغیرهای مربوط

یکی از اولین خروجی‌های روش تحلیل عاملی، جدول اشتراکات مربوط به هر متغیر است که نشان می‌دهد میزان واریانس مشترک یک متغیر با سایر

جدول ۱۵ امتیاز استخراج شده مؤلفه‌ها

Communalities

	Initial	Extraction
		n
منابع خاک و زمین‌شناسی	۱,۰۰۰	.۶۸۴
اثرات زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی	۱,۰۰۰	.۷۴۸
مخاطرات طبیعی	۱,۰۰۰	.۷۸۸
کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی	۱,۰۰۰	.۷۸۲
مقیاس عملکردی	۱,۰۰۰	.۷۲۸
وجود قطب‌های بزرگ جمعیتی	۱,۰۰۰	.۶۸۴
سازگاری کاربری‌های پیرامون	۱,۰۰۰	.۵۹۷

وجود زیرساخت‌ها، تأسیسات و منابع انرژی	۱,۰۰۰	.۴۳۳
نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی	۱,۰۰۰	.۵۹۹
تنوع و جاذبه‌های اقلیمی مناسب فعالیت‌های گردشگری	۱,۰۰۰	.۵۹,۹
وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی	۱,۰۰۰	.۴۸۸
دسترسی مناسب	۱,۰۰۰	.۳۷۵
مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت‌های گردشگری	۱,۰۰۰	.۴۰۷
تبلیغات و بازاریابی	۱,۰۰۰	.۶۲۵
هم‌جواری و تنوع محورها و جاذبه‌های گردشگری پیرامون	۱,۰۰۰	.۶۷۷
انگیزه‌بخش خصوصی	۱,۰۰۰	.۶۳۶
وجود زمین کافی و امکان توسعه آتی	۱,۰۰۰	.۶۸۸

مرحله سوم : بررسی مقادیر کایزر مییر اولکین، آزمون کرویت بارتلت و همبستگی

برای کنترل تناسب داده برای تحلیل عاملی مقدار عددی KMO و آزمون کرویت تلت در نرم‌افزار SPSS محاسبه شد. جدول شماره ۵ نشان‌دهنده معیار KMO و نتایج آزمون کرویت تلت است. با توجه به این جدول، معیار KMO همواره بالاتر از ۰/۷۹۳ است

که نشان‌دهنده مناسب بودن ارزیابی پتانسیل گردشگری شهرستان نهاوند از منظر رویکرد موردنظر تحلیل عاملی برای پژوهش حاضر است به دلیل آنکه سطح معناداری آزمون کرویت بارتلت و مقدار $\text{sig} = ۰/۰۰۱$ است. ماتریس همبستگی و معناداری را نشان می‌دهد که حاکی از مفید بودن تحلیل عاملی برای داده‌های این پژوهش است.

جدول ۶ آزمون بارتلت و مقدار عددی KMO از نتایج تحلیل عاملی

KMO and Bartlett's Test	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	۰,۷۹۳

	Approx. Chi-Square	۱۰۰۲,۳۱۰
Bartlett's Test of Sphericity	df	۱۳۶
	Sig.	۰,۰۰۰

مرحله‌ی چهارم : بررسی واریانس تبیین شده‌ی موضوع و تعیین تعداد عوامل منتخب

بررسی موضوعات و شروط در جدول ۶ نشان می‌دهد که ۵ عامل به‌عنوان عوامل نهایی مبین ارزیابی پتانسیل‌های گردشگری نمونه مطالعاتی شناخته شده‌اند. دلیل این موضوع این است که مقادیر ویژه هریک از عوامل پنج‌گانه، بالاتر از مقدار ۱ بوده است. و بررسی شرط دوم نشان می‌دهد که واریانس تجمعی تبیین شده توسط عوامل مربوط در نمونه مطالعاتی در حدود ۶۱,۹۸ است که عوامل مربوط گویای تبیین ارزیابی پتانسیل‌های گردشگری بوده و ۷۰ درصد مقدار تحقق پتانسیل‌های گردشگری را بیانگر است. بر اساس مطالعات نظری

و عملی دقت بالایی را نشان می‌دهد. هر عامل تحقیق به‌صورت مستقل بیش از ۱۰ درصد واریانس به‌دست‌آمده است و تا جایی که عامل اول ۱۷,۳۳ درصد بوده و مهم‌ترین و اصلی‌ترین عامل در شناسایی منطقه‌ی نمونه‌ی گردشگری است و عامل دوم ۳۳,۴۸ به‌دست‌آمده است. به‌عبارتی‌دیگر، مجموع عامل اول و دوم حدود ۵۰,۸۱ درصد است و نصف تحقق پتانسیل‌های گردشگری را تبیین می‌کند. هم‌چنین نتایج جدول واریانس تجمعی نشان می‌دهد که مقادیر عوامل درون آن تغییر یافته است و جایگاه برخی از شاخص‌ها در ارتباط با عوامل بعد از چرخش نهایی مربوط تغییر یافته است و جز عوامل چرخش نهایی است.

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
منطقه نمونه سراب گاماسیاب	۳,۲۲	۱۸,۹۵۲	۱۸,۹۵	۳,۲۲	۱۸,۹۵	۱۸,۹۵	۲,۹۴	۱۷,۳۳	۱۷,۳۳
منطقه نمونه تپه ابوذر	۲,۸۵۶	۱۶,۸۰۱	۳۵,۷۵	۲,۸۵	۱۶,۸۰	۳۵,۷۵	۲,۷۴	۱۶,۱۵	۳۳,۴۸
پردیس گیان	۱,۷۸۸	۱۰,۵۱۵	۴۶,۲۶	۱,۷۸	۱۰,۵۱۵	۴۶,۲۶	۱,۹۲	۱۱,۳۰	۴۴,۷۸

پرديس ملوسان	۱,۶۳۹	۹,۶۴	۵۵,۹۱	۱,۶۳	۹,۶۴	۵۵,۹۱	۱,۶۳	۹,۶۰	۵۴,۳۹
پرديس فارسبان	۱,۰۳۲	۶,۰۷۱	۶۱,۹۸	۱,۰۳	۶,۰۷	۶۱,۹۸	۱,۲۸	۷,۵۸	۶۱,۹۸

جدول ۷ بررسی واریانس تبیین شده‌ی موضوع و تعیین تعداد عوامل منتخب

مرحله‌ی پنجم: محاسبه‌ی ماتریس عاملی دوران یافته و تعیین مقادیر ارتباط شاخص‌ها با عوامل منتخب برای نامگذاری و تفسیر عوامل مربوط

در این مرحله از تحقیق و بعد از تعیین واریانس هریک از عوامل تعیین کننده تدوین ارزیابی پتانسیل گردشگری شهرستان نهاوند، ماتریس عوامل دوران یافته داده‌ها مربوط به دست آورند که شرایط را برای نامگذاری و شناسایی عامل‌های تحقیق با امتیاز مشخص شده آسان‌تر کرده و مشخص می‌سازد.

انتخاب روش دوران عوامل

برای تعیین نوع دوران عوامل با استفاده از نرم‌افزار SPSS ماتریس ضرایب همبستگی بین عوامل استخراج شده است که مورد بررسی قرار گرفت. به دلیل آنکه ماتریس قدر مطلق ۰,۳۲ بزرگ‌تر نیست، بنابراین بین عوامل منتخب همبستگی وجود ندارد و طبق جدول شماره‌ی ۱۰ دوران متعامد و با استفاده از روش دوران واریمکس، عوامل مورد نظر و روابط شاخص‌ها برای ارزیابی پتانسیل گردشگری شهرستان نهاوند تبیین و مشخص می‌شود.

جدول ۸ ماتریس ضرایب همبستگی بین عوامل استخراج شده

Component Matrix^a

Component

منطقه نمونه سراب گاماسی اب	منطقه نمونه تپه ابوذر	پرديس گيان	پرديس ملوسان	پرديس فارسبان
منابع خاک و زمین شناسی	۰,۳۸۸			۰,۱۲۰
اثرات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی	۰,۳۸۸			-۰,۲۷۸
مخاطرات طبیعی	۰,۴۶۴		-۰,۱۰۲	۰,۲۸۴
کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی	۰,۴۷۸	-۰,۲۸۴	۰,۱۰۵	-۰,۳۲۶

مقیاس عملکردی	۰,۴۸۴	۰,۴۴۰	-۰,۱۴۲	۰,۱۹۸
وجود قطب های بزرگ جمعیتی	۰,۴۳۳	۰,۲۳۴	-۰,۲۶۷	۰,۲۰۳
سازگاری کاربری های پیرامون	۰,۴۹۲	-۰,۶۴۵	-۰,۱۸۱	۰,۲۹۸
وجود زیرساخت ها، تاسیسات و منابع انرژی	۰,۴۵۰	-۰,۵۹۲	-۰,۲۵۲	۰,۳۰۱
نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی	-۰,۳۶۱	.۵۶۳	.۲۴۷	۰,۳۳۹
تنوع و جاذبه های اقلیمی مناسب فعالیت های گردشگری	۰,۵۴۴	-۰,۵۵۲	-۰,۱۶۴	۰,۲۲۸
وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی	۰,۲۸۷		۰,۶۰۴	-۰,۳۷۳
دسترسی مناسب	۰,۲۸۳	-۰,۲۶۴	۰,۵۹۴	-۰,۳۱۸
مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت های گردشگری	۰,۲۶۲	۰,۱۳۹	۰,۵۲۵	
تبلیغات و بازاریابی	۰,۳۷۵	-۰,۲۴۰	۰,۴۴۲	-۰,۱۵۵
همجواری و تنوع محورها و جاذبه های گردشگری پیرامون	۰,۲۴۸	-۰,۵۰۶	-۰,۶۶۶	۰,۱۴۲
انگیزه بخش خصوصی		۰,۱۵۲	-۰,۳۲۰	-۰,۶۲۷
وجود زمین کافی و امکان توسعه آتی		-۰,۲۰۹	۰,۳۸۶	۰,۴۷۲

Rotated Component Matrix^a

	Component				
	۱	۲	۳	۴	۵
منابع خاک و زمین شناسی	۰,۸۰۷			۰,۱۶۵	
اثرات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی	۰,۷۶۸		۰,۲۰۲		
مخاطرات طبیعی	۰,۶۶۷	-۰,۱۱۲		۰,۱۵۱	
کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی	۰,۶۴۶		۰,۲۴۷	-۰,۱۷۰	-۰,۳۳۷
مقیاس عملکردی	۰,۶۲۹			-۰,۲۴۷	-۰,۴۶۶
وجود قطب های بزرگ جمعیتی	۰,۵۵۵	۰,۲۱۱	-۰,۲۰۸		
سازگاری کاربری های پیرامون		۰,۸۸۰			
وجود زیرساخت ها، تاسیسات و منابع انرژی		۰,۸۴۰			۰,۱۲۲
نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی	۰,۱۱۳	۰,۸۱۲			
تنوع و جاذبه های اقلیمی مناسب فعالیت های گردشگری	۰,۱۴۶	-۰,۵۶۴	-۰,۱۷۸	-۰,۳۵۹	۰,۴۹۸
وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی			۰,۷۵۶	-۰,۱۱۱	۰,۱۱۴
دسترسی مناسب			۰,۶۱۳	۰,۴۱۳	۰,۳۶۲
مشارکت و همراهی جامعه محلی در ایجاد فعالیت های گردشگری		۰,۱۹۷	۰,۶۱۳	۰,۱۳۰	
تبلیغات و بازاریابی	۰,۲۰۷		۰,۵۳۰	-۰,۱۶۱	۰,۱۲۹
همجواری و تنوع محورها و جاذبه های گردشگری پیرامون	-۰,۱۱۸	۰,۳۱۳	۰,۱۷۱	۰,۷۹۵	-۰,۱۲۴

انگیزه بخش خصوصی	۰,۱۹۴	-۰,۱۹۳	-۰,۲۵۴	۰,۶۶۴	-۰,۱۳۸
وجود زمین کافی و امکان توسعه آتی		۰,۱۷۹	۰,۱۳۱	-۰,۲۳۴	۰,۷۰۰

جدول ۹ عوامل دوران یافته و بار عامل آنها برای ارزیابی پتانسیل های گردشگری شهرستان نهاوند

بدین ترتیب و بر اساس ماتریس عاملی چرخش یافته نهایی بعد از تکرار ۱۰ دوران واریماکس، ۵ با توجه به ارتباط هر یک از عوامل استخراج شده با شاخص های تحقیق و با توجه به مطالعات نظری و تجربی در ارتباط با موضوع تحقیق، عوامل نام گذاری شده و به شرح جدول شماره ۱۱ است. در نام گذاری عوامل تلاش شده است عواملی که از لحاظ محتوایی و طبق مرور متون نظری ارتباط نزدیکی با هم معیار و محدوده مطالعاتی دارند نام گذاری شود.

جدول ۱۰ عوامل استخراج شده، بار عاملی و نام گذاری آن ها

Component Transformation Matrix

عامل ها	۱	۲	۳	۴	۵
منطقه نمونه سراب گاماسیاب	۰,۷۴۶	۰,۵۳۲	۰,۳۶۲	۰,۱۱۵	-۰,۱۳۰
منطقه نمونه تپه ابوذر	۰,۶۱۳	-۰,۷۲۹	-۰,۱۵۱	-۰,۲۴۲	-۰,۱۰۳
پردیس گیان	-۰,۱۱۴	-۰,۲۸۹	۰,۸۴۶	-۰,۱۲۳	-۰,۱۴۵
پردیس ملوسان	۰,۰۵۲	۰,۳۱۹	-۰,۱۷۸	-۰,۸۶۴	۰,۳۴۲
پردیس فارسبان	۰,۲۲۹	۰,۰۰۶	-۰,۳۱۴	۰,۴۰۹	۰,۸۲۷

۴ بحث

تپه ابوذر و پردیس فارسبان با امتیاز ۰/۶۸۲، ۰/۳۸۸، ۰/۱۲۰، نشان دهنده این است هر چه منابع خاک و زمین شناسی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه دستیابی به عامل های یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه نمونه سراب گاماسیاب، منطقه نمونه تپه ابوذر با امتیاز ۰/۶۲۹، ۰/۳۸۸، نشان دهنده این است. یعنی هر چه اثرات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی در شهرستان

بر اساس جدول ضرایب همبستگی در آزمون تحلیل عاملی چون کمتر از ۰/۰۰۵، است ارتباط همبسته و قوی بین متغیرهای مستقل با وابسته وجود دارد. بنابراین ضریب به دست آمده قابلیت تعمیم به محدوده شهرستان نهاوند را دارا است. دستیابی به عامل ها در تمام مناطق نشان دهنده شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. منطقه نمونه سراب گاماسیاب، منطقه نمونه

است هر چه نزدیکی به مراکز خدماتی پشتیبانی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب و پردیس ملوسان با امتیاز ۵۴۴/۰، ۲۲۸/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه تنوع و جاذبه‌های اقلیمی مناسب فعالیت‌های گردشگری در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب و پردیس گیان با امتیاز ۲۸۷/۰، ۶۰۴/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه وجود امنیت اجتماعی و اقتصادی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، پردیس گیان و پردیس فارسبان با امتیاز ۲۸۳/۰، ۵۹۴/۰، ۲۸۳/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه دسترسی مناسب در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، منطقه‌ی نمونه تپه‌ی ابوذر و پردیس گیان با امتیاز ۲۶۲/۰، ۱۳۹/۰، ۵۲۵/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه مشارکت و همراهی جامعه‌ی محلی در ایجاد فعالیت‌های گردشگری در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، و پردیس گیان با امتیاز ۳۷۵/۰، ۴۴۲/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه تبلیغات و بازاریابی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب و پردیس فارسبان با امتیاز ۲۴۸/۰، ۱۴۲/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه هم‌جواری و تنوع محورها و جاذبه‌های گردشگری پیرامون در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب و پردیس فارسبان با امتیاز ۱۵۲/۰، ۲۷۹/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه انگیزه‌بخش خصوصی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز

نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، منطقه‌ی نمونه تپه ابوذر و پردیس فارسبان با امتیاز ۶۱۷/۰، ۴۶۴/۰، ۲۸۴/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه مخاطرات طبیعی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه تپه‌ی ابوذر و پردیس ملوسان با امتیاز ۱۰۵/۰، ۵۰۱/۰، ۴۷۸/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه کیفیت زیستگاه و تنوع گونه جانوری و پوشش گیاهی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، منطقه‌ی نمونه تپه‌ی ابوذر و پردیس فارسبان با امتیاز ۴۸۴/۰، ۴۴۰/۰، ۱۹۸/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه مقیاس عملکردی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، منطقه‌ی نمونه تپه‌ی ابوذر، پردیس ملوسان و پردیس فارسبان با امتیاز ۴۳۳/۰، ۲۳۴/۰، ۲۰۳/۰، ۲۲۹/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه وجود قطب‌های بزرگ جمعیتی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب و پردیس ملوسان با امتیاز ۴۹۲/۰، ۲۹۸/۰. نشان‌دهنده‌ی این است که هر چه سازگاری کاربری‌های پیرامون در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه سراب گاماسیاب، پردیس ملوسان و پردیس فارسبان با امتیاز ۴۵۰/۰، ۳۰۱/۰، ۱۴۷/۰. نشان‌دهنده‌ی این است هر چه وجود زیرساخت‌ها، تأسیسات و منابع انرژی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه پردیس گیان، پردیس ملوسان و پردیس فارسبان با امتیاز ۲۴۷/۰، ۳۳۹/۰، ۳۵۲/۰. نشان‌دهنده‌ی این

چه وجود زمین کافی و امکان توسعه‌ی آتی در شهرستان نهاوند بهبود یابد، زمینه‌ی دستیابی به عامل‌های یادشده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

جامعه‌ی محلی در فعالیت‌های گردشگری از دیگر مزایای منطقه به شمار می‌رود. تپه‌ی ابوذر با قرارگیری در محدوده‌ی شهری نهاوند، پتانسیل فراوان به لحاظ سرمایه‌گذاری درزمینه‌ی گردشگری دارد. این موقعیت فرصت‌هایی چون نزدیکی به مراکز خدمات پشتیبان، وجود زیرساخت‌های انرژی و دسترسی، وجود امنیت و مشارکت جامعه‌ی محلی در فعالیت‌های گردشگری را در پی دارد. از سوی دیگر، استقرار در منطقه‌ی طبیعی و در نقطه‌ای مسلط به شهر، منجر به کیفیت مطلوب دید و منظر گردیده است. در نتیجه، این منطقه به‌عنوان دومین اولویت پژوهش جهت سرمایه‌گذاری در شهرستان پیشنهاد می‌گردد. پردیس گیان به‌تبع وجود سراب گیان و همچنین جنگل‌کاری‌های انبوه شرایط طبیعی مناسبی دارد. از سوی دیگر، تبلیغات مناسب و برند تاریخی آن بر ارزش‌های این منطقه افزوده است. کیفیت‌هایی چون دید و منظر مناسب، تنوع و جاذبه‌های اقلیمی و تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری از دیگر ویژگی‌های محدوده‌ی سراب گیان به شمار می‌رود. از سوی دیگر، وجود زیرساخت‌های دسترسی و انرژی فرصت سرمایه‌گذاری در منطقه را دوچندان نموده است. بنابراین با توجه به شرایط فوق‌الذکر این پردیس به‌عنوان سومین اولویت شهرستان نهاوند جهت سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری برگزیده شد. پردیس ملوسان به‌عنوان چهارمین اولویت سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی گردشگری در شهرستان نهاوند واجد ارزش‌هایی چون دید و منظر مناسب، تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری و وجود امنیت است. هرچند به دلایلی چون دوری از مراکز جمعیتی و عدم وجود زمین مناسب جهت توسعه، نتوانست در اولویت‌های نخست قرار بگیرد. نهایتاً پردیس فارسبان به دلایلی چون محدودیت بسیار زیاد اراضی جهت توسعه‌ی گردشگری، فاصله‌ی زیاد از مراکز جمعیتی و محدودیت‌های

افزایش پیدا خواهد کرد. منطقه‌ی نمونه پردیس گیان، پردیس ملوسان و پردیس فارسبان با امتیاز ۳۸۶/۰، ۴۷۲/۰، ۴۲۸/۰ نشان دهنده‌ی این است هر

۵ نتیجه‌گیری و پیشنهادها

گردشگری به‌عنوان یک صنعت پیشرو در دنیای امروز شناخته‌شده و بسیاری از کشورهای دنیا از مواهب و درآمدهای سرشار آن بهره‌مند هستند. در این میان کشور ایران علی‌رغم وجود جاذبه‌های تاریخی و طبیعی کم‌نظیر، به دلایل مختلف از این فرصت تقریباً بی‌بهره است. در این میان همان‌طور که تحقیقات مشابه نشان داده است، هدایت سرمایه بخش خصوصی کشور به‌سوی عرصه‌ی گردشگری می‌تواند علاوه بر ایجاد ارزش‌افزوده برای سرمایه‌گذاران، فرصت ویژه‌ای جهت کاهش مشکلات اقتصادی کشور به همراه داشته باشد (شماعی و موسیوند، ۱۳۹۰؛ خوش‌نظر و همکاران، ۱۳۹۲؛ نوری و تقی‌زاده، ۱۳۹۳؛ ضرابی و همکاران، ۱۳۹۳؛ جلالی و خادم‌الحسینی، ۱۳۹۴؛ اکبری و همکاران، ۱۳۹۵؛ عیسی‌لو و همکاران، ۱۳۹۶؛ مودودی‌ارخودی و همکاران، ۱۳۹۷؛ محمد و محمد جمیل، ۲۰۱۲؛ دومینگز و همکاران، ۲۰۱۴). در این پژوهش فرصت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه و پردیس‌های پیشنهادی شهرستان نهاوند مورد بررسی قرار گرفت و بر این اساس نتایج تحقیق نشان داد، اولویت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی گردشگری شهرستان نهاوند به ترتیب شامل؛ سراب گاماسیاب، تپه ابوذر، سراب گیان، پردیس ملوسان و پردیس فارسبان است. سراب گاماسیاب به‌عنوان نخستین اولویت برای سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری شهرستان، به‌تبع شهرت خود، سالانه گردشگران زیادی را از اقصی نقاط ایران و حتی جهان به خود جذب می‌کند. آب‌وهوای مناسب، دید و منظر مطلوب و تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری در محدوده‌ی سراب از یک‌سو و همچنین وجود زیرساخت‌های مناسب دسترسی و تأسیسات انرژی از سوی دیگر، باعث رونق دوچندان سراب گاماسیاب شده است. امنیت اجتماعی و مشارکت قابل‌قبول

زیرساختی، علی‌رغم وجود جاذبه‌های طبیعی به‌عنوان آخرین اولویت شناسایی شده است.

۶ ارائه‌ی پیشنهادها

پوشش گیاهی و جانوری و به دست آورد. (ب) طرح‌ها و پروژه‌های خدماتی و مکمل: بدیهی است برای بهره‌برداری از منابع گردشگری و برای پاسخگویی به خواست گردشگران، ایجاد تنوع، بهره‌برداری اقتصادی، افزایش تعداد گردشگران و افزایش طول اقامت آنان، طرح‌ها و پروژه‌های خدماتی، تأسیساتی و مکمل نیز می‌بایست موردتوجه قرار گیرد.

با توجه به مطالب بالا می‌توان برای محدوده‌های موردنظر، دو گونه طرح و پروژه‌ی قابل‌اجرا در نظر گرفت. الف) پروژه‌هایی که از قابلیت‌ها و توان‌های محیطی منطقه الگو گرفته و بستر آن‌ها را شکلی-دهند. این‌گونه طرح‌ها را می‌توان از شناخت عوارض زمین (توپوگرافی- شیب): منابع آبی، کوه‌ها، اقلیم،

جدول ۱۱ برنامه‌های پیشنهادی در انواع گونه‌های گردشگری

برنامه	فعالیت	گونه گردشگری
ایجاد زیرساخت‌های خدماتی و رفاهی	فعالیت‌های تفریحی و...	
ایجاد فضاهای مرتفع برای تماشای منظره	تماشای چشم‌انداز طبیعی	گردشگری طبیعی و تفریحی
ایجاد فضاهای کمپینگ در طبیعت با استفاده از عناصر طبیعی	اقامت در طبیعت منطقه	
ایجاد مسیر مناسب پیاده‌روی	پیاده‌روی در طبیعت	
برگزاری جشنواره‌ها سنتی	آشنایی با آداب و رسوم عشایری	گردشگری عشایری
ایجاد کمپ‌های عشایری در منطقه	آشنایی با سبک زندگی عشایری	
بازدید از آثار تاریخی منطقه	آشنایی با آثار تاریخی منطقه	گردشگری تاریخی و مذهبی
ساماندهی و معرفی آثار تاریخی		
مراسم مذهبی در مکان‌های زیارتی	بازدید از امام‌زاده‌ها	
پارک‌های ماجراجویی	فعالیت‌های ورزشی و هیجانی	گردشگری ماجراجویانه
پارک جنگل هوایی		

گردشگری ورزشی و زمستانی	انجام فعالیت‌های ورزشی مانند اسکی، دوچرخه‌سواری، موتورسواری و...	ایجاد مسیر، زیرساخت‌ها و امکانات مناسب
گردشگری روستایی و خرید	آشنایی با زندگی روستایی	ساخت مراکز برگزاری جشنواره‌های زمستانی
گردشگری فرهنگی و خلاق	خرید و فروش محصولات	اقامت در روستاهای اطراف و ساخت کمپینگ
گردشگری آموزشی	عرضه محصولات صنایع‌دستی	فضای خرید و فروش محصولات منطقه
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	موسیقی محلی	ایجاد مکان‌های محلی
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	جشنواره‌ها	برگزاری جشنواره‌های محلی و ایجاد فضاهای اجرای موسیقی محلی
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	پژوهش در زمینه‌ی حیات‌وحش	ایجاد مراکز جشنواره‌های محلی (لری)
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	آموزش کودکان در زمینه حیات‌وحش	ایجاد مراکز پژوهشی
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	آشنایی با زندگی روستایی	ایجاد مراکز آموزشی
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	بازدید از مناظر روستایی	ایجاد تورهای گردشگری روستایی
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	اقامت در روستاها	اقامت در منازل روستایی
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی	بازدید از مناطق بوم‌گردی و روستایی	طراحی و ساخت اقامتگاه
گردشگری بوم‌گردی و اقامتی		اقامت در واحدهای روستایی

منابع

منابع فارسی

- اکبری، مجید، جعفری مهرآبادی، مریم، طالشی انبوهی، مرضیه، سبجانی، نوبخت، (۱۳۹۵) ، سنجش کارایی نسبی شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی در بخش زیرساخت‌های گردشگری با استفاده از رویکرد تحلیل پوششی داده‌ها (DEA)،
- جغرافیا و توسعه، دوره‌ی ۱۴، شماره‌ی ۴۵، سیستان و بلوچستان، ۱۹۷-۲۲۰.
- جلالی، محبوبه، خادم‌الحسینی، احمد، (۱۳۹۴)، سطح‌بندی مناطق نمونه‌ی گردشگری استان کرمان، فصلنامه‌ی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، دوره‌ی ۲، شماره‌ی ۶، اصفهان، ۷۳-۹۴.

در مقیاس ناحیه ای مورد: شهرستان
طرقه شانديز، اقتصاد فضا و توسعه
روستایی، سال ۳، شماره ۳، صص: ۱۱۰-۸۳.

عیسی لو، شهاب الدین، خاکساری رفسنجانی، علی،
سعیدی راد، مجید، (۱۳۹۶)، سنجش سطح
برخورداري شهرستان های استان مرکزی
به لحاظ زیرساخت های گردشگری، مجله-
ی مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های
انسانی، دوره ۱۲، شماره ۳، رشت،
۵۵۳-۵۶۷.

فرج زاده، منوچهر (۱۳۹۴). سیستم اطلاعات
جغرافیایی و کاربرد آن در برنامه ریزی
توریسم. انتشارات سمت.

فرجی راد، عبدالرضا. آقاجانی، سمیه. تحلیلی نو
پیرامون گردشگری و جدیدترین طبقه
بندی ن. فصلنامه ی جغرافیایی سرزمین،
پاییز ۱۳۸۸، سال ششم، شماره ۲۳
صص ۶۱-۷۴.

قادرمرزی، حامد، جمینی، داود، جمشیدی، علیرضا،
(۱۳۹۴)، واکاوی اثرات گردشگری بر
توسعه ی نواحی روستای قوری قلعه،
فصلنامه ی اقتصاد فضا و توسعه ی
روستایی، سال چهارم، شماره ۴ صص
۱۱۱-۱۲۷.

مودودی ارخودی، مهدی، جوان شیرینی، مهدی، نیک
شعار، مرجان (۱۳۹۷)، شناسایی اولویت
جاذبه های گردشگری بیرجند، فصلنامه ی
علمی-پژوهشی برنامه ریزی فضایی
(جغرافیا)، دوره ۸، شماره ۳، اصفهان،
۱۰۶-۸۳.

نوری، غلامرضا: تقی زاده، زهرا (۱۳۹۳) اولویت بندی
مناطق نمونه ی گردشگری استان کرمانشاه
جهت سرمایه گذاری مورد پژوهشی
،قطب گردشگری قصر شیرین، مجله ی

حیبی، کیومرث؛ صفدر نژاد، سید مجتبی (۱۳۹۴)
برنامه ریزی راهبردی گردشگری شهری و
اوقات فراغت پایدار، مرکز مطالعات و
برنامه ریزی شهر تهران، شهرداری
منطقه ۶.

خوش نظر، ماماند، رحیمی، راضیه، تقدیسی، احمد،
(۱۳۹۲)، ارزیابی اولویت های سرمایه گذاری
در مناطق نمونه ی گردشگری شهرستان
سمیرم، دو فصلنامه ی مطالعات
گردشگری، دوره ۲، شماره ۳، صص ۲۴-۴۵.

رحیم پور، علی و سید حسینی، سید داوود؛
(۱۳۷۹)؛ **سیمای جهانگردی اسلامی؛ محیا؛**
تهران؛ چاپ اول.

زبردست، اسفندیار، احمد خلیلی و مصطفی
دهقانی (۱۳۹۲)، کاربرد روش تحلیل
عاملی در شناسایی بافت های فرسوده
شهری (۱) هنرهای زیبا، دوره ۱۸، شماره-
۲، صص ۲۷-۴۲.

شماعی، علی؛ موسیوند، علی
جعفر (۱۳۹۰) سطح بندی شهرستان های
استان اصفهان از لحاظ زیرساخت های
گردشگری با استفاده از مدل TOPSIS و
AHP، فصلنامه ی مطالعات و پژوهش های
شهری منطقه ای، پاییز ۱۳۹۰، دوره ۳،
شماره ۱۰.

ضرابی، اصغر، علیزاده اصل، جبار، بهاری، عیسی،
(۱۳۹۳)، تحلیلی بر زیرساخت های
گردشگری در مقصد اکوتوریستی بند
ارومیه با استفاده از روش SWOT،
نشریه ی علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه
ریزی، دوره ۱۸، شماره ۴۸، مشهد، ۲۱۰-۱۷۷.

ضیائی، محمود، مجتبی جاودان و سیمین کاظمی
ازغدی، (۱۳۹۳)، (ساماندهی فضایی
مقصدهای گردشگری (شهری و روستایی)

یغفوری، حسین، سلطانی، مسلم، (۱۳۹۲)، تحلیلی بر جنبه های مختلف گردشگری با نگاهی بر شهر همدان، دومین همایش ملی گردشگری و طبیعت گردی ایران زمین.

آمایش جغرافیایی فضا، سال ۴، شماره ۱۱، صص ۱۰۳-۸۵.

منابع لاتین

- Model for Selecting Tourist Destinations Based on Motivational Factors: A Case Study in Kedah, Malaysia, International Congress on Interdisciplinary Business and Social Science (ICIBSOS), Procedia - Social and Behavioral Sciences 65, pp 20-25.
- Richards, G. & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. ATLAS News no. 23. 2000, ISSN 1388-3607. Retrieved October 11, 2019.
- Satriawan, I, K. (2015). Development of Small-scale Agro-tourism in the Province of Bali, Indonesia. *Advances in Environmental Biology*, 9(21): 9- 24.
- Sharpley, Richard (2002) rural tourism and challenge of tourism diversification, tourism management, Vol 23.
- Thabet, A.M., (2012), Reasons for Joining English Department, *International Journal of Education, England*, vol 4, No 4, pp 364-379.
- Tsai, W.H., Hsu, J., Chen, Ch. & Chen, Sh. (2010). An integrated approach for selecting corporate social responsibility programs and costs evaluation in the international tourist hotel. *International Journal of*
- Beyazit, M. F.(2010), An Analysis of Snow Options Forski Resort Establishments, *Tourism Management*, 31, pp. 676-683.
- Dey, B, Sarker, B, and Sanyal, S. (2012). A MOORA based fuzzy multicriteria decision making approach for supply chain strategy selection. *International Journal of Industrial Engineering Computations*, (3): 649-662.
- Dominguez, Trinidad, Darcy, Simon, Alén González, Elisa, (2014). Competing for the disability tourism market- A comparative exploration of the factors of accessible tourism competitiveness in Spain and Australia, *Tourism Management* Volume 47, pp 261-272.
- Emery.P.(2010), "past, present, future major sport event management practice: the practitioner perspective. *Sport management review*"*Sport Management Review*vol.13.pp. 170-158.
- Jerry Ho, W.R., Tsai, Ch.L. Tzeng, G.H. & Fang, Sh.K. (2011). Combined DEMATEL technique with a novel MCDM model for exploring portfolio selection based on CAPM. *Expert Systems with Applications*, 38, 16-25.
- Mohamad, Daud, Mohd Jamil, Rozana, (2012). A Preference Analysis

WTO.,(2016), Year book of tourism statistics. Madrid: World Tourism Organization.

Yang, Yang & Fik, Tim, (2014). Spatial effects in regional tourism growth, Annals of 46 (2014), PP 144-162., Tourism Research.

Hospitality Management, 29(3), 385-396.

Walker, J. & Walker, J. (2011). Tourism concepts and practices, New Jersey:Prentice Hall.